
Chương 4: Tìm kiếm đối kháng - trò chơi

Giảng viên: Nguyễn Văn Hòa
Khoa CNTT - ĐH An Giang

Nội dung

- Trò chơi
- Trò chơi đối kháng và tìm kiếm
- Thuật toán MINIMAX
- Cắt tỉa α - β

Trò chơi

- Trò chơi một trong những đặc tính được xem là “thông minh” của con người
- Trò chơi là phiên bản “F1” của AI
- Đã đạt được những thành tựu đáng kể
- Ở đây ta chỉ xem xét các dạng trò chơi trí tuệ, đối kháng (board game)

Trò chơi

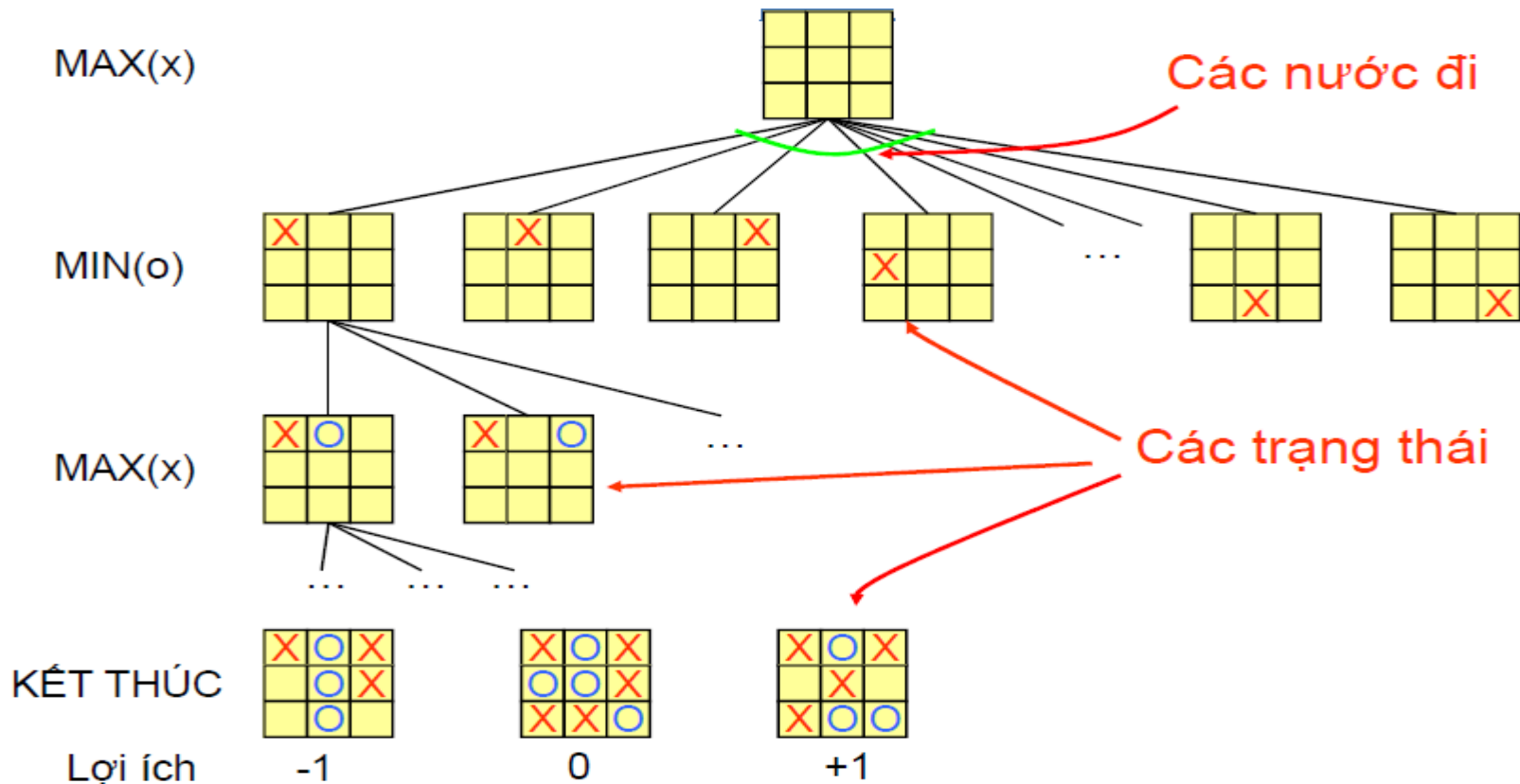
■ Cờ vua

- 1997, DeepBlue đánh bại Gary Kasparov trong trận đấu 6 ván
- Bí quyết
 - Tìm kiếm vét cạn với độ sâu cao nhất có thể
 - Tính được 2×10^8 nước đi trong 1 giây so với 2 nước của Kasparov
 - 99.99% nước đi được xem là “ngu ngốc”
 - Hàm ước lượng giá (heuristic) rất phức tạp

Trò chơi đối kháng và tìm kiếm

- Các thành phần
 - Tập trạng thái: tập “cấu hình” hợp lệ của trò chơi
 - Trạng thái bắt đầu, trạng thái kết thúc
 - Hàm **succs**: các nước đi hợp lệ
 - Hàm lợi ích: đánh giá trạng thái kết thúc
- Hai người chơi: MAX vs MIN
- Không tìm đường đi mà tìm nước đi “tốt nhất”
- Nước đi của MAX phụ thuộc vào nước đi của MIN và ngược lại

Ví dụ cây tìm kiếm trò chơi: TicTacToe

Chiến lược tìm kiếm đối kháng

- Đặc điểm
 - Hai người thay phiên đi (xen kẽ)
 - Hai người biết thông tin đầy đủ về nhau
 - Mỗi người tìm kiếm nước đi tốt nhất
 - Nước đi tốt nhất là nước đi dẫn đến phần thắng
 - Biểu diễn KGTT bằng: cây trò chơi
- Thuật toán tiêu biểu: MINIMAX

Thuật toán MINIMAX

- Những người chơi là tối ưu
 - MAX tối đa hóa hàm lợi ích
 - MIN tối thiểu hóa hàm lợi ích
 - Chiến lược của MAX phụ thuộc vào chiến lược của MIN ở bước sau
- Giá trị MINIMAX-VALUE: tiện ích ở trạng thái kết thúc tương ứng với đường đi, với giả sử hai người chơi luôn tối ưu

Giá trị MINIMAX

- $\text{MINIMAX-VALUE}(n) =$
 - $\text{Utility}(n)$ nếu n là trạng thái kết thúc
 - $\max\{\text{MINIMAX-VALUE}(s) \mid s' \in \text{succs}(s)\}$
 - Nếu n là nút max
 - $\min\{\text{MINIMAX-VALUE}(s) \mid s' \in \text{succs}(s)\}$
 - Nếu n là nút min

Ví dụ trò chơi đối kháng: Nim

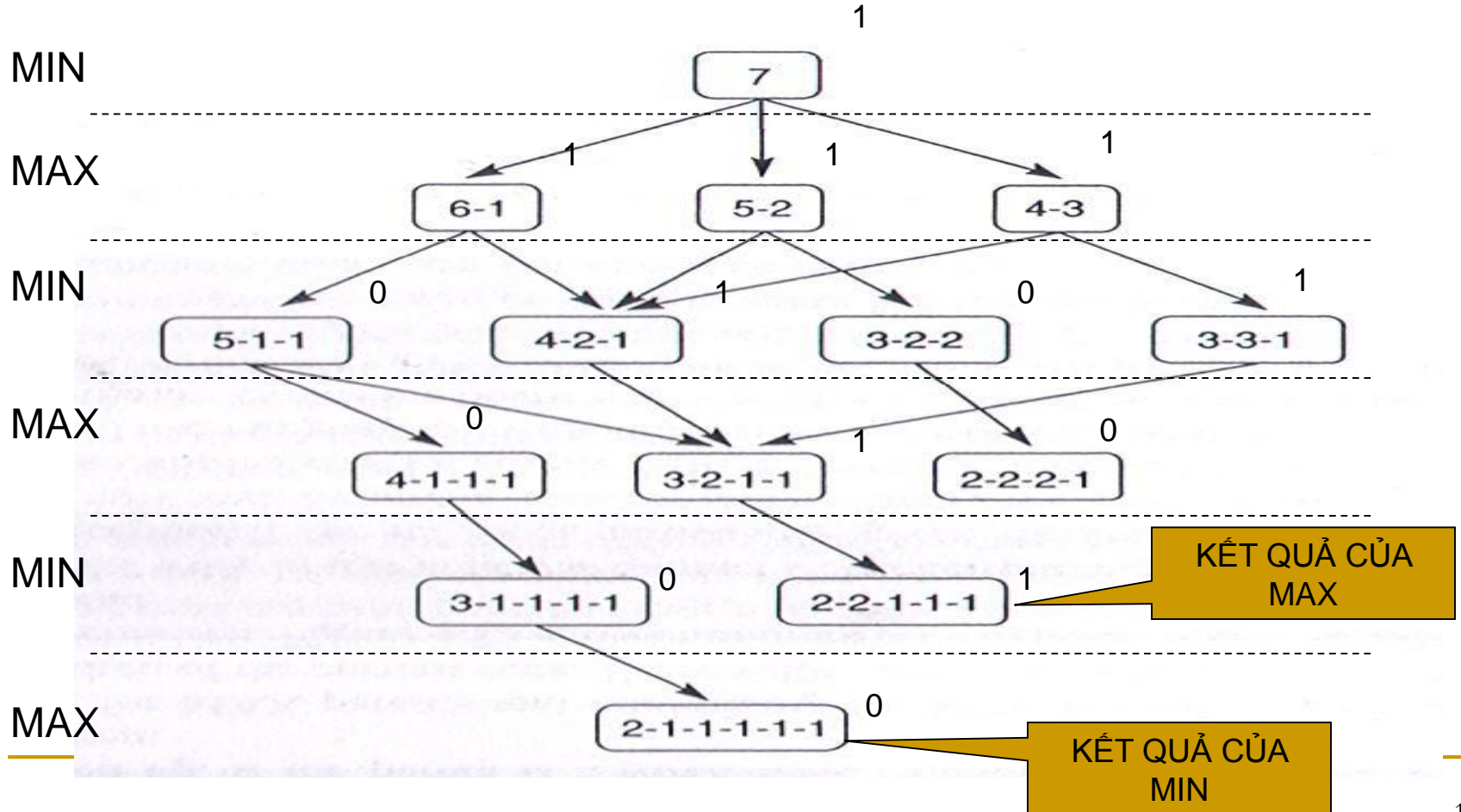
■ Trò chơi Nim

- Có n ($n > 2$) đồng xu
- Mỗi nước đi, người chơi chia các đồng xu này thành hai đống nhỏ có số lượng mỗi đống khác nhau
- Người thua sẽ là người cuối cùng không chia được theo yêu cầu của bài toán

■ Phân tích

- Tính toán phản ứng của đối thủ là khó khăn chủ yếu
- Cách giải quyết là giả thiết đối thủ cũng sử dụng kiến thức về không gian trạng thái

Trò chơi Nim: giá trị tại các nút

Trò chơi Nim

- Hai đấu thủ: MIN và MAX
- Trong đó MAX luôn tìm cách tối đa ưu thế của mình và MIN tìm mọi cách để đưa MAX vào thế khó khăn nhất
- Mỗi mức trên KGTT ứng với một đấu thủ
- Để chỉ dẫn được cách đi, chúng ta sẽ gán cho các nút lá là 1 nếu MAX thắng, là 0 nếu MIN thắng
- Gán giá trị cho các nút: truyền ngược các trị từ các nút lá về gốc theo qui tắc
 - Nếu đỉnh ở mức MAX, gán trị cho đỉnh này bằng giá trị lớn nhất trong các giá trị của các con của nó
 - Nếu đỉnh ở mức MIN, gán trị cho đỉnh này bằng giá trị bé nhất trong các trị của các con của nó

Giải thuật MINIMAX

function MINIMAX-DECISION (state) **returns** an action

$v \leftarrow \text{MAX-VALUE}(\text{state})$

return the action in **succs**(state) with the value v

function MAX-VALUE (state) **returns** an utility value

if TERMINAL-TEST (state) **then return** the UTILITY (state)

$v \leftarrow -\infty$

for each s in **succs**(state) **do**

$v \leftarrow \text{MAX}(v, \text{MIN-VALUE}(s))$

return v

function MIN-VALUE (state) **returns** an utility value

if TERMINAL-TEST (state) **then return** the UTILITY (state)

$v \leftarrow +\infty$

for each s in **succs**(state) **do**

$v \leftarrow \text{MIN}(v, \text{MAX-VALUE}(s))$

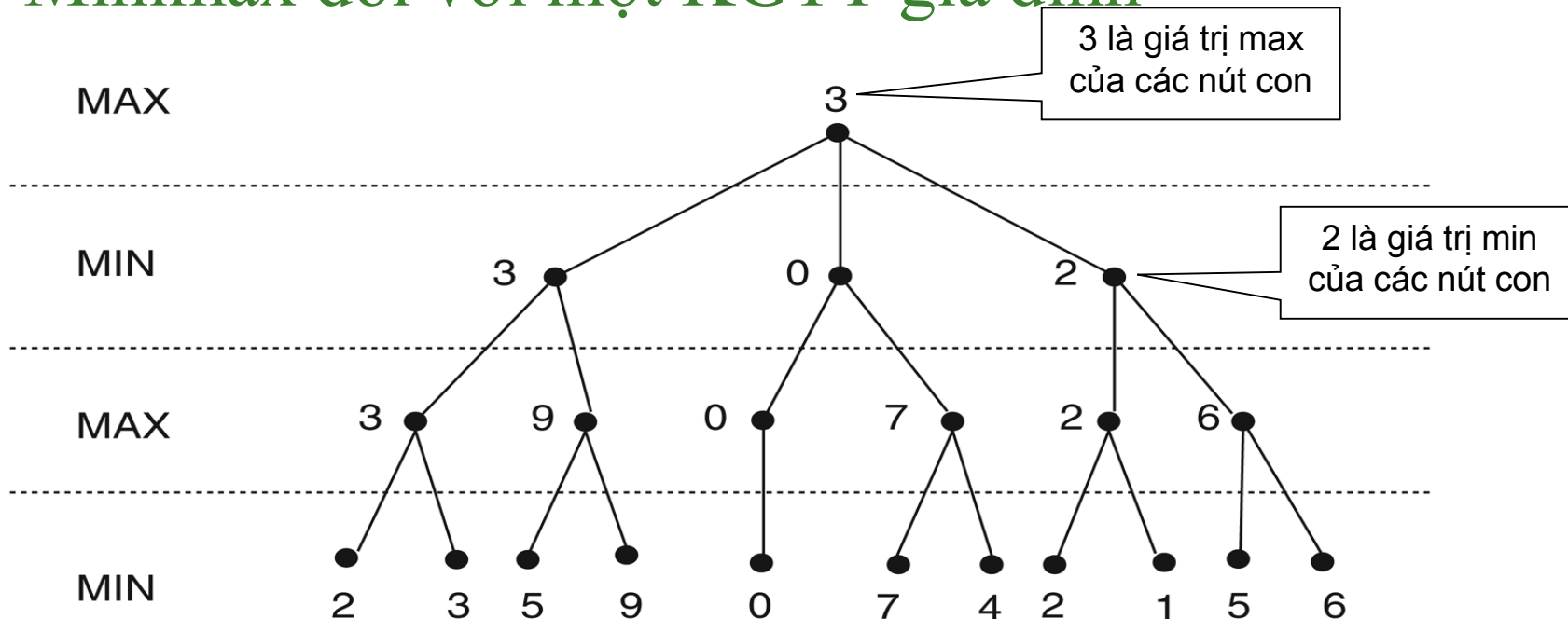
return v

Đánh giá giải thuật MINIMAX

- Đầy đủ? Có (nếu cây tìm kiếm là hữu hạn)
- Tối ưu? Có (với một đối thủ đối ưu)
- Độ phức tạp thời gian: $\Phi(b^d)$
- Độ phức tạp không gian: $\Phi(b^d)$ (tìm kiếm theo chiều sâu)
- Với cờ vua: $b \approx 35$, $d \approx 100$ với một ván thông thường \rightarrow không tìm được lời giải tối ưu

Minimax với độ sâu lớp cố định

- Minimax đối với một KGTT giả định

Các nút lá được gán các giá trị lợi ích (*heuristic*) nào đó
Còn giá trị tại các nút trong là các giá trị nhận được dựa trên
giải thuật Minimax (*min hay max của các nút con*)

Cắt tỉa α - β (alpha-beta)

- Ta có thể làm gì để hạn chế số lượng TT phải kiểm tra ngoài việc hạn chế số mức d đi vì số trạng thái vẫn còn quá lớn
- Cờ vua: nhân tố nhánh $b=35$; $d=3$ có $35*35*35=42.785$ trạng thái
- Giảm bớt các trạng thái cần khảo sát mà vẫn không ảnh hưởng gì đến việc giải quyết bài toán
- Cắt tỉa các nhánh không cần khảo sát

Chiến lược cắt tỉa α - β

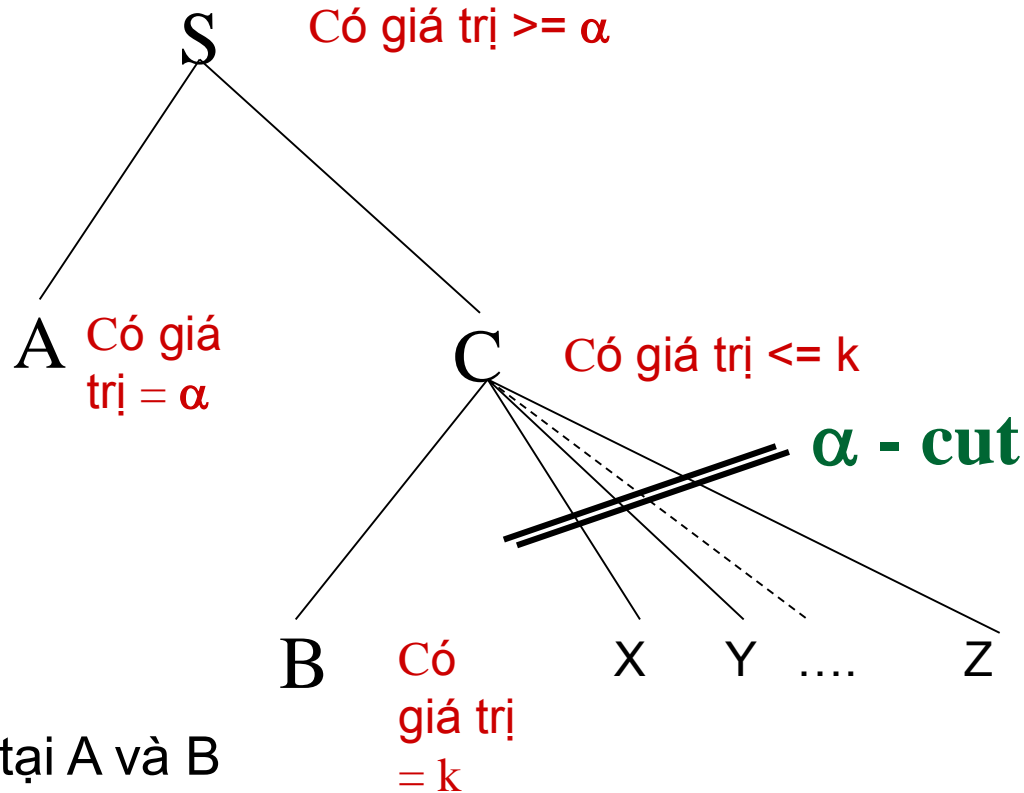
- Tìm kiếm theo kiểu depth-first
- Nút MAX có 1 giá trị α (luôn tăng)
- Nút MIN có 1 giá trị β (luôn giảm)
- Tìm kiếm có thể kết thúc dưới bất kỳ
 - Nút MIN nào có $\beta \leq \alpha$ của bất kỳ nút cha MAX nào
 - Nút MAX nào có $\alpha \geq \beta$ của bất kỳ nút cha MIN nào
- Cắt tỉa α - β thể hiện *mối quan hệ giữa các nút ở mức n và $n+2$* , mà tại đó toàn bộ cây có gốc tại mức $n+1$ có thể cắt bỏ

Cắt tỉa α (vị trí MAX)

MAX

MIN

MAX

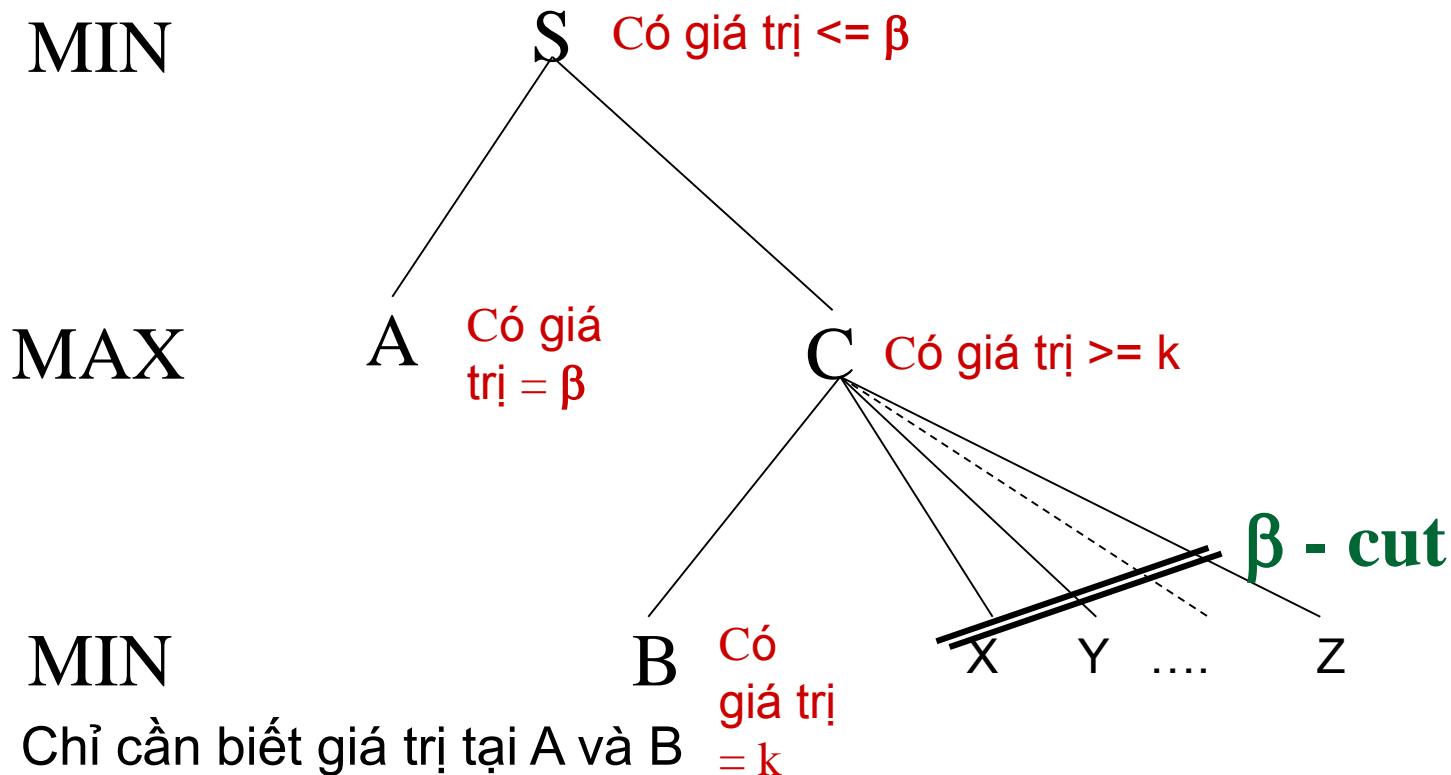
Điều kiện 1: Chỉ cần biết giá trị tại A và B

Điều kiện 2: Giá trị A > giá trị B

Điều kiện 3: X, Y, .., Z ở vị trí Max

Bỏ những cây con có gốc là X, Y, ..., Z

Cắt tĩa β (vị trí Min)

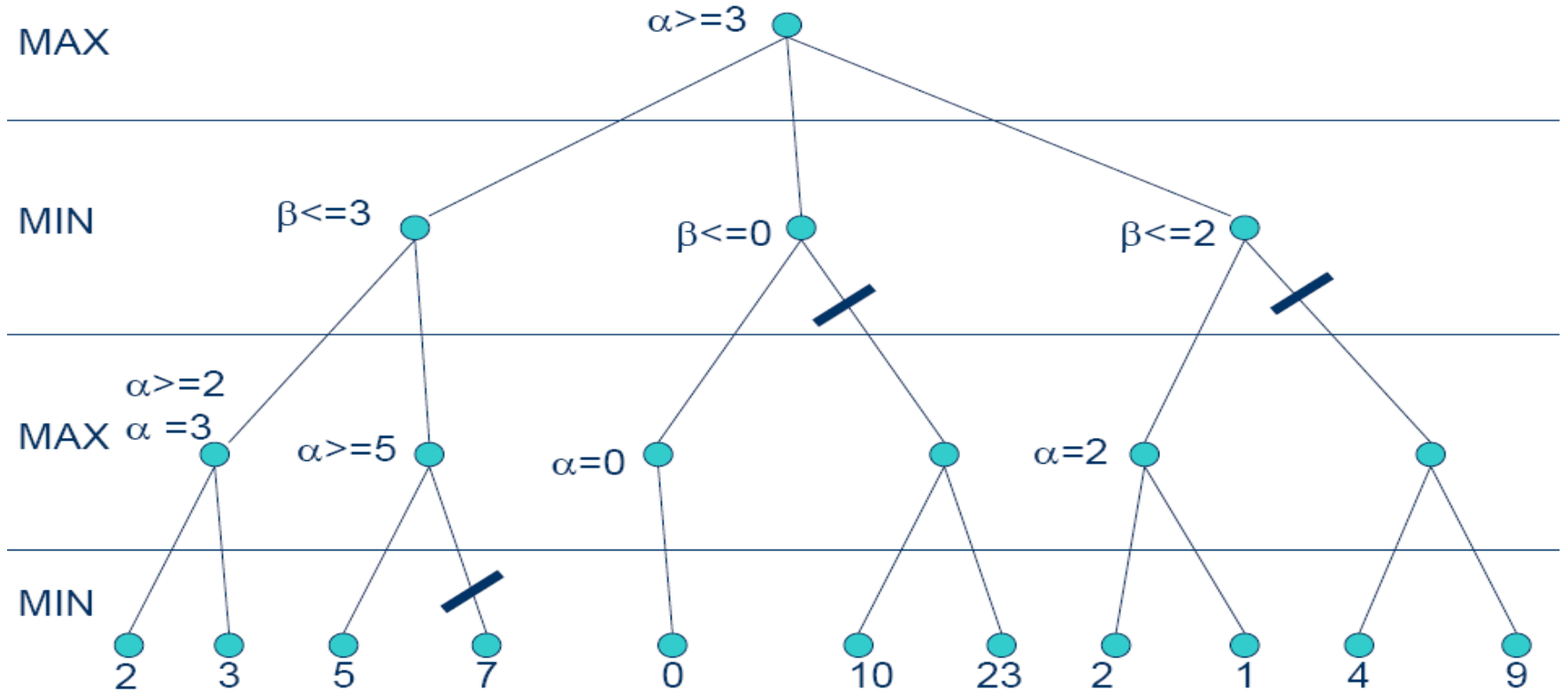
Điều kiện 1: Chỉ cần biết giá trị tại A và B

Điều kiện 2: Giá trị A < giá trị B

Điều kiện 3: X, Y, .. , Z ở vị trí Min

Bỏ những cây con có gốc là X, Y, ..., Z

Cắt tỉa α - β : ví dụ

α - β pruning

Giải thuật cắt tỉa α - β

function ALPHA-BETA-SEARCH (state) **returns** an action

input: state, current state in game

$v \leftarrow \text{MAX-VALUE}(\text{state}, -\infty, +\infty)$

return the action in **succs**(state) with the value v

function MAX-VALUE (state, α , β) **returns** an utility value

input: state, current state in game

α : the value of the best alternate for MAX along the path to state

β : the value of the best alternate for MIN along the path to state

if TERMINAL-TEST (state) **then return** the UTILITY (state)

$v \leftarrow -\infty$

for each s in **succs**(state) **do**

$v \leftarrow \text{MAX}(v, \text{MIN-VALUE}(s, \alpha, \beta))$

if $v \geq \beta$ **then return** v

$\alpha \leftarrow \text{MAX}(\alpha, v)$

Giải thuật cắt tỉa α - β

function MIN-VALUE (state, α , β) **returns** an utility value

input: state, current state in game

α : the value of the best alternate for MAX along the path to state

β : the value of the best alternate for MIN along the path to state

if TERMINAL-TEST (state) **then return** the UTILITY (state)

$v \leftarrow +\infty$

for each s in **succs**(state) **do**

$v \leftarrow \text{MIN}(v, \text{MIN-VALUE}(s, \alpha, \beta))$

if $v \leq \alpha$ **then return** v

$\beta \leftarrow \text{MIN}(\beta, v)$

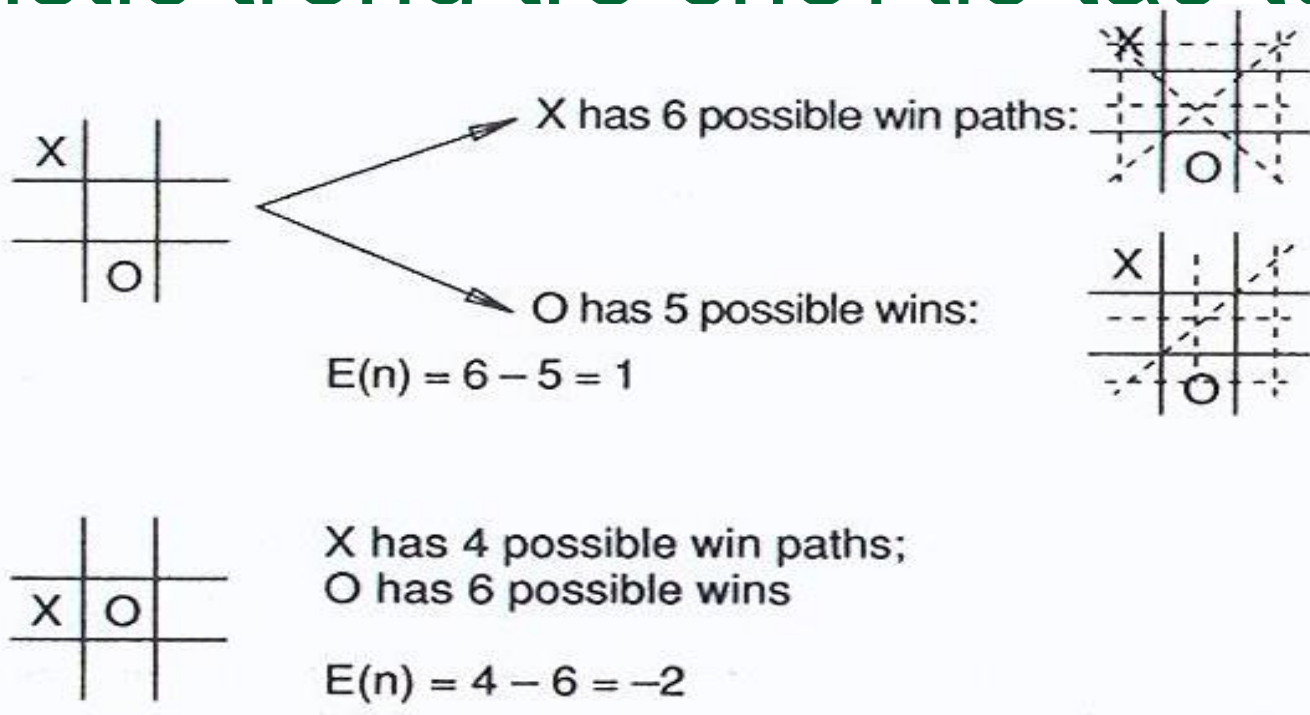
Nghĩ trước giới hạn và hàm lượng giá

- Các trò chơi thường có độ sâu lớn (≥ 35 đối với cờ vua)
- Trong thời gian thực không thể đi đến trạng thái kết thúc để đánh giá 1 nước đi \rightarrow nghĩ trước giới hạn số nước
- Cần một hàm lượng giá các trạng thái không kết thúc thay hàm đánh giá lợi ích cho trạng thái kết thúc

Hàm lượng giá

- Đánh giá mức độ thành công của 1 nước đi (thắng, thua, hòa)
- Đánh giá tuyến tính tổng các đặc trưng có được của đối thủ
 - $Eval(s) = w_1 f_1(s) + w_2 f_2(s) + \dots + w_n f_n(s)$
 - Trong đó w_i : trọng số gán cho quân thứ i (hậu $w=9$; ngựa $w=3$)
 f_i : số quân còn lại

Heuristic trong trò chơi tic-tac-toe

Hàm Heuristic: $E(n) = M(n) - O(n)$

Trong đó: $M(n)$ là tổng số đường thẳng có thể của tôi

$O(n)$ là tổng số đường thẳng có thể của đối thủ

$E(n)$ là trị số đánh giá tổng cộng cho trạng thái n ²⁵

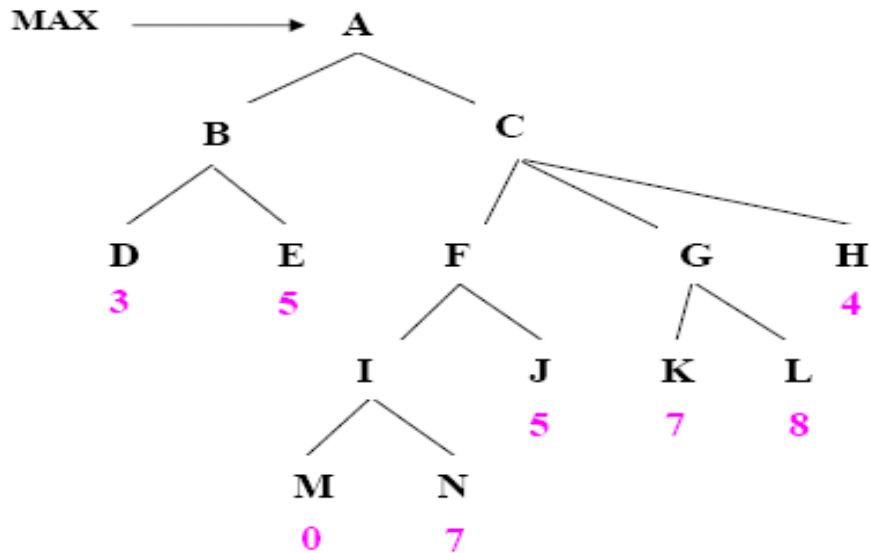
Các link minh họa tìm kiếm

- Giải thuật MiniMax (GS Patrick Henry Winston, MIT)
 - <http://www.ai.mit.edu/courses/6.034f/gamepair.html>
- Giải thuật MiniMax với cắt tỉa (GS Patrick Henry Winston, MIT)
 - <http://www.ai.mit.edu/courses/6.034f/searchpair.html>

Bài tập: bài 1 (minimax)

Liệt kê danh sách các nút được duyệt theo tìm kiếm DFS.

- Thực hiện giải thuật Minimax trên cây.

- Sẽ có gì khác biệt nếu như ta dùng giải thuật cắt tỉa alpha – beta để định trị nút gốc cho cây?